

Seletuskiri

ülevaate 2023. aastal Eestis antud riigiabist ja vähese tähtsusega abist juurde

Riigiabi läbipaistvuse tagamiseks esitab Rahandusministeerium alates 2008. aastast vastavalt konkurentsiseaduse § 49 lõikele 5 Vabariigi Valitsusele ülevaate eelmisel aastal Eestis antud riigiabist ja vähese tähtsusega abist. Ülevaade avaldatakse Rahandusministeeriumi veebilehel.

Käesolev ülevaade kajastab andmeid 2023. aastal antud riigiabist ja vähese tähtsusega abist ning on koostatud riigiabi ja vähese tähtsusega abi registri andmete ja abi andjate poolt Rahandusministeeriumile esitatud täiendavate riigiabi ja vähese tähtsusega abi aruannete põhjal. Andmed põllumajandussektoris antud riigiabi kohta ning osaliselt metsandussektoris antud riigiabi kohta on saadud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumilt.

Ülevaate 2023. aastal antud riigiabist ja vähese tähtsusega abist (edaspidi *ülevaade*) ja seletuskirja koostas Rahandusministeeriumi riigi osaluspoliitika ja riigihangete osakonna peaspetsialist Ljudmila Sokolnikova (tel 611 3360, e-post ljudmilla.sokolnikova@fin.ee).

Analoogselt eelmise ülevaatega ei sisalda käesolev ülevaade detailset võrdlust mujal Euroopa Liidus antud riigiabiga. Komisjoni viimane riigiabi aruanne *State Aid Scoreboard 2023* ehk nn tulemustabel (avaldatud komisjoni poolt 9. aprillil 2024) sisaldab andmeid 2022. aastal Euroopa Liidus antud riigiabi kohta ja on leitav komisjoni [kodulehelt](#).

Ülevaate sissejuhatuses anname põgusa kirjelduse nii riigiabist kui ka selle moderniseerimisest Euroopa Liidus, mistõttu käsitlemist leiavad ka 2024. aastal toimunud muudatused, sh informatsioon 2024. aastal komisjonile esitatud riigiabi teatistest (riigiabi andmise loa taotlustest) ja grupierandi teatistest.

Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi ELTL) artikli 107 lõikele 1 on igasugune riigi või kohaliku omavalitsuse vahenditest otseselt või kaudselt ükskõik missugusel kujul antav abi, mis soodustab teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist ning mis moonutab või võib moonutada konkurentsi liikmesriikide vahel, siseturuga kokkusobimatu. Sama lepingu artikli 107 lõiked 2 ja 3 lubavad teatud erandeid riigiabi andmiseks, kui abi on vastavuses ühishuvi eesmärkidega.

Põllumajandus- ja kalandussektoris kehtivad tulenevalt ELTL artiklist 42 riigiabi osas erireeglid, mistõttu osadele põllumajandus- ja kalandussektori toetustest ei kohaldata ELTL artikleid 107-109. Käesolev ülevaade sisaldab üksnes riigiabi ELTL artikli 107 lõike 1 tähenduses. Seetõttu ei kajasta ülevaade kõiki põllumajandus- ja kalandussektori toetusi (näiteks osa Eesti Maaelu Arengukava põllumajandussektori toetustest, Kalandusfondi rakenduskava toetused, otse- ja üleminekutoetused, turukorraldusmeetmed. Põllumajandus- ja kalandussektori ülevaated on kättesaadavad Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi [veebilehel](#).

Ülevaade kajastab sektoraalset riigiabi, horisontaalset riigiabi, regionaalabi, riigiabi üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamiseks, Ukraina kriisiabi raamistiku alusel antud riigiabi ja COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud kriisi leevendamiseks antud riigiabi.

Sektoraalse riigiabi all on käesolevas ülevaates näidatud põllumajandussektorile, kalandussektorile, transpordisektorile ja telekommunikatsiooni sektorile (lairiba taristu) antud riigiabi, horisontaalse riigiabi all on teadus- ja arendustegevusabi, keskkonnakaitseabi, abi VKEdele, tööhõiveabi, koolitusabi, abi kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks, abi spordi- ja mitmeotstarbelise vaba aja veetmise taristule ning abi kohalikule taristule. Regionaalabi all on näidatud regionaalarengu edendamiseks suunatud riigiabi.

Põllumajandussektorile ja kalandussektorile grupierandi määruse nr 651/2014 alusel antud riigiabi (erimärgistatud diislikütuse aktsiisisoodustus) liigitakse ülevaates horisontaalse riigiabi, täpsemalt keskkonnakaitseabi alla, sest nimetatud määruse keskkonnakaitseabi artiklit rakendatakse mitmele sektorile ja valdkondadele.

Väheste tähtsusega abi ei loeta riigiabiks, kuna oma väikese suuruse (Euroopa Liidu mõistes) tõttu ei moonuta väheste tähtsusega abi konkurentsi.

2023. aastal Eestis ettevõtjatele antud abi kogumaht (riigiabi ja väheste tähtsusega abi kokku) koos kriisi riigiabiga oli **438 338,7** tuhat eurot, millest riigiabi moodustas 83,4%. Seega vähenes riigiabi ja väheste tähtsusega abi kogumaht võrreldes 2022. aastaga 15 422,4 tuhat eurot. Ilma kriisi riigiabita anti 2023. aastal riigiabi ja väheste tähtsusega abi **420 795,0** tuhat eurot. Võrreldes 2022. aastaga kasvas see 16 880,7 tuhat eurot võrra ehk 4,2%.

2023. aastal suurim abi andja oli EIS (19,8% abi kogumahust), kellele järgnesid Elering AS, Kultuuriministeerium ja PRIA (vastavalt 19,7%, 18,9% ja 17,4% abi kogumahust).

Riigiabi

- Koos kriisi riigiabiga vähenes antud riigiabi kogumaht Eestis 2023. aastal võrreldes 2022. aastaga 24 455,8 tuhat eurot, moodustades **365 702,1 tuhat eurot**. Riigiabi osakaal SKP-s vähenes 0,11 protsendipunkti võrra. Muudatused on tingitud kriisi riigiabi (COVID-19) mahu vähenemisest. Kriisi riigiabi anti ainult toetuste ja laenude vormis.

Koos kriisi riigiabiga anti riigiabi 2023. aastal järgmiselt:

- toetuse vormis riigiabi 318 881,3 tuhat eurot ehk 87,2% riigiabi üldmahust; toetuste maht kasvas võrreldes 2022. aastaga 2 240,7 tuhat eurot;
 - maksuvabastuse ja maksusoodustuse vormis antud riigiabi summas 36 538,6 tuhat eurot ehk 10,0% riigiabi kogumahust;
 - laenude vormis 4 000 tuhat eurot (2022. aastal 2 000 tuhat eurot);
 - tagatiste vormis 2023 aastal riigiabi ei antud (2022. aastal moodustasid tagatised 29 765,1 tuhat eurot ehk 7,6% riigiabi kogumahust);
 - aktsiakapitali suurendamise vormis (riskikapital) riigiabi 6 282,2 tuhat eurot ehk 1,7% riigiabi kogumahust.
- Ilma kriisi riigiabita anti 2023. aastal riigiabi 7 847,3 tuhat eurot rohkem kui 2022. aastal. Abi maht moodustas **347 858,4 tuhat eurot**, millest anti:

- toetuse vormis riigiabi 305 037,6 tuhat eurot ehk 87,7% riigiabi üldmahust. Toetuste maht kasvas võrreldes 2022. aastaga 6 990,9 tuhat eurot, toetuste osakaal jäi samaks (87,7% riigiabi üldmahust);
- maksuvabastuse ja maksusoodustuse vormis riigiabi summas 36 538,6 tuhat eurot, mis moodustas 10,5% riigiabi kogumahust;
- tagatise ja laenu vormis riigiabi antu ei ole;
- aktsiakapitali suurendamise vormis (riskikapital) riigiabi summas 6 282,2 tuhat eurot ehk 1,8 riigiabi üldmahust.

Vähese tähtsusega abi

Vähese tähtsusega abi kogumaht 2023. aastal kasvas ja moodustas kõikides sektorites kokku **72 636,6 tuhat** eurot (2022. aastal 63 603,2 tuhat eurot). Analoogselt 2022. aastaga moodustas 2023. aastal suurima osa ehk 98,8% toetuse vormis antud vähese tähtsusega abi. Tagatise vormis antud vähese tähtsusega abi summa ja osakaal on vähenenud (2022. aastal 617,1 tuhat eurot ehk 1,0%, 2023. aastal 608,2 tuhat eurot ehk 0,8% üldisest vähese tähtsusega abi mahust). Vähese tähtsusega abi laenud kasvasid ja moodustasid 2023. aastal 202,7 tuhat eurot ehk 0,3% üldisest vähese tähtsusega abi mahust. 2023. aastal lisandus maksusoodustuse ja maksuvabastuse vormis antud vähese tähtsusega abi summas 97,0 tuhat eurot ehk 0,1 % üldisest vähese tähtsusega abi mahust.

Ülevaade saadeti arvamuse andmiseks kõikidele ministeeriumidele. Justiitsministeeriumil, Kliimaministeeriumil, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil ning Siseministeeriumil kommentaare ülevaate kohta ei olnud. Teistelt ministeeriumidelt tagasisidet ei saanud (kooskõlastamine vaikimisi).